

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Біологічний факультет
Кафедра мікробіології

Затверджено на засіданні кафедри мікробіології
біологічного факультету Львівського
національного університету імені Івана Франка
(протокол № 4 від 18.03.2025 р.)

Завідувачка кафедри проф. Світлана ГНАТУШ

**Силабус навчальної дисципліни
“Агробіотехнологія”,
що викладається в межах ОП “Біотехнології та біоінженерія”
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
для здобувачів спеціальності 162 Біотехнології та біоінженерія**

**Силабус дисципліни “Агробіотехнологія”
2025/2026 н. р.**

Назва дисципліни	Агробіотехнологія
Адреса викладання дисципліни	вул. Грушевського 4, м. Львів, 79005
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	біологічний факультет, кафедра мікробіологія
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 16 Хімічна та біоінженерія 162 Біотехнології та біоінженерія
Викладачі дисципліни	Завідувачка кафедри мікробіології, проф. Гнатуш Світлана Олексіївна
Контактна інформація викладачів	shnatush1965@gmail.com svitlana.hnatush@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації можуть бути в день проведення лекцій/практичних занять: за умови дистанційного навчання з використанням платформи Zoom; за умови аудиторного навчання – в аудиторії, яка визначена розкладом. Для швидкої комунікації створено групу в Whats App. Також проводимо консультації на платформі Moodle. Для погодження часу консультацій слід писати на електронну пошту викладача
Сторінка дисципліни	
Інформація про дисципліну	Дисципліна є вибірковою, що викладається в межах ОП “Біотехнології та біоінженерія” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів спеціальності 162 Біотехнології та біоінженерія. Читається у 7 семестрі в обсязі 6 кредитів (за ЄКТС)
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна спрямована на формування у студентів сучасного уявлення про роль біотехнологічних методів у сільському господарстві, забезпеченні продовольчої безпеки та сталого розвитку. У межах курсу розглядаємо теоретичні та практичні основи використання мікроорганізмів, клітинних та молекулярних технологій у рослинництві, тваринництві та агроєкології. Розглядаємо мікробні біотехнології (біодобрива, біопрепарати, біоконтроль), технології культивування тканин і клітин рослин, методи мікроклонального розмноження, створення та використання генетично модифікованих організмів, сучасні підходи до селекції та геномного редагування. Значну увагу приділяємо агробіотехнологіям

	<p>у тваринництві, біозасобам захисту рослин, виробництву біопалива, біополімерів та інших продуктів на основі аграрної сировини. Окремий акцент робимо на питаннях біобезпеки, біозахисту та екологічних ризиків застосування агробіотехнологій. Дисципліна поєднує фундаментальні знання з практичними навичками, що дозволяє студентам оволодіти компетентностями для впровадження інноваційних біотехнологічних рішень у сільське господарство. Під час вивчення дисципліни знайомимо здобувачів освіти з власними дослідженнями і розробками в галузі агробіотехнологій</p>
<p>Мета та цілі дисципліни</p>	<p>Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів освіти знань та практичних навичок з використання сучасних біотехнологій в аграрному виробництві, розкриття ролі мікроорганізмів, клітинних і молекулярних технологій у підвищенні продуктивності та стійкості агросистем, забезпеченні продовольчої безпеки, охороні довкілля та сталому розвитку аграрної галузі.</p> <p>Цілі дисципліни полягають у: засвоєнні теоретичних основ агробіотехнології; розширенні навичок роботи з мікроорганізмами, клітинними та тканинними культурами у контексті створення біопрепаратів, біодобрив, біозасобів захисту рослин і технологій мікроклонального розмноження; розкритті ролі молекулярних технологій (ГМО, CRISPR, маркерна селекція) у створенні високопродуктивних і стійких культур рослин та тварин; ознайомленні із застосовуванням біотехнологічних методів для збереження та відтворення ґрунтових і агроєкосистем; формуванні навичок виробництва біологічних засобів (біоінсектицидів, біофунгіцидів, біодобрив), а також відпрацюванні методів оцінки їх ефективності; розвитку аналітичного мислення та вміння працювати з науковою інформацією, проводити дослідження й робити висновки для практичного застосування у аграрній сфері; формуванні професійної компетентності майбутніх біотехнологів у сфері інноваційного аграрного виробництва, екологічно безпечних технологій і сталого розвитку сільського господарства</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна література:</p> <p>1. Chawla H.S. Introduction to Plant Biotechnology. Published by Science Publishers, Enfield, NH, USA. 2009. 745 p. https://bcrti.co.in/digitallibrary/includeFolder/noticeFolder/21111032202117.pdf?utm_source=chatgpt.com</p>

2. Agricultural Biotechnology (ISAAA monograph). 2014. 40 p.
https://www.isaaa.org/resources/publications/agricultural_biotechnology/download/agricultural_biotechnology.pdf?utm_source=chatgpt.com
3. Handbook of Agricultural Biotechnology. 2024.
https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781394234769?utm_source=chatgpt.com#aboutBook-pane
4. Recent Advances in Biopesticide Research and Applications. 2025. doi: 10.12688/f1000research.154392.5
https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11541078/?utm_source=chatgpt.com
5. Soil Microbiology. 2020. DOI: 10.1002/9781119114314.
https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781119114314?utm_source=chatgpt.com
6. Буценко Л. М. Біотехнологічні методи захисту рослин. К.: НУХТ, 2013. 95 с.
7. Буценко Л. М. Технології біопрепаратів для ветеринарії і сільського господарства. К.: НУХТ, 2014. 106 с.
8. Лобова О.В., Гончар Л.М. Біотехнологічні мікробні препарати в сільському господарстві. К.: ЦП «Компринт», 2017. 749 с.
9. Лобова О.В., Гончар Л.М. Біотехнологія в сільському господарстві. Київ, видавництво НУБІП України, 2019. 543 с.

Додаткова література:

1. Біотехнологія: Підручник / В.Г. Герасименко, М.О. Герасименко, М.І. Цвіліховський та ін.; Під общ. ред. В.Г. Герасименка. К.: Фірма «ІНКОС», 2006. 647 с.
2. Бондар І.В. Промислова мікробіологія. Харчова і агробіотехнологія. Дніпропетровськ.: Вво ДДТУ, 2004. 280 с.
3. Юлевич О.І. Біотехнологія. Миколаїв: Миколаївський ДАУ, 2011. 380 с.
4. European Commission. 2017. New techniques in agricultural biotechnology: Explanatory note. Brussels: Publications Office of the EU. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/knowledge-publications-tools-and-data/publications/all-publications/new-techniques-agricultural-biotechnology_en

Інформаційні ресурси:

- Сільськогосподарська біотехнологія
https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2100/1/Silskohospodarska_biotekhnolohiya.pdf
- Агробіотехнологія
<https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/5/8/2-8-b4.pdf>

Тривалість дисципліни	Один семестр
Обсяг курсу	180 год, з яких 32 год лекцій, 32 год практичних робіт та 116 год самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Курс розроблено таким чином, щоб сформувати у здобувачів освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розуміння сутності та основних напрямів розвитку агробіотехнологій; • знань про властивості та роль мікроорганізмів у ґрунтових і агроєкосистемах; • уявлення про методи культивування клітин і тканин рослин, принципи мікроклонального розмноження; • знання основ створення та використання ГМО, методів генної інженерії та редагування геному (CRISPR, TALEN тощо); • розуміння принципів біобезпеки та біозахисту під час роботи з біотехнологічними об'єктами; • уміння виділяти мікроорганізми, що беруть участь у формуванні біодобрив і біозасобів захисту; • уміння проводити експерименти з визначення активності біопрепаратів (біофунгіцидів, біоінсектицидів, біодобрив); • уміння аналізувати ефективність агробіотехнологічних рішень для підвищення урожайності та якості продукції; • навички дотримання правил біобезпеки та екологічної безпеки під час роботи з біотехнологічними об'єктами; • навички роботи з лабораторним обладнанням для агробіотехнологічних досліджень; • навички інтегрувати знання біотехнології, мікробіології, генетики та екології для вирішення практичних задач аграрної сфери; • навички критично оцінювати наукову інформацію, формувати аргументовану позицію щодо використання біотехнологій у суспільстві
Ключові слова	Агробіотехнології, біодобрива, біопрепарати, мікроклональне розмноження, генетично модифіковані організми, CRISPR, біопестициди, біоенергетика, біобезпека, сталий розвиток
Формат дисципліни	Очний/дистанційний (за умови карантинних обмежень чи військового стану)
	Проведення лекцій, практичні роботи та консультації для кращого розуміння тем
Теми	Наведено у табл. 1

Підсумковий контроль, форма	Залік у кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з хімії, мікробіології, біотехнології, біохімії
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Під час лекцій: презентації, розповіді, пояснення, дискусія, лекції з елементами проблемності, портфоліо студента. Під час практичних занять: дискусія та дебати, демонстрація, розповідь, пояснення, аналіз, синтез, метод кейси, ситуаційні завдання, рольові ігри, мозковий штурм, метод «навчи іншого», групові проєктні завдання
Необхідне обладнання	Лабораторне обладнання, персональний комп'ютер, мультимедійний проєктор
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні роботи: максимальна кількість – 64 бали; • модульний контроль: максимальна кількість – 10 балів; • перевірка самостійної роботи, максимальна кількість – 26 балів. <p>Практичні роботи будуть проведені за питаннями і завданнями тем, які розміщені на Moodle. Там же подані критерії оцінювання до цих занять. На практичній роботі можна отримати максимально 4 бали.</p> <p>Проміжний контроль буде проведено у формі письмової контрольної роботи. Варіант містить 2 питання по 5 балів кожне. Питання подані у відповідному розділі цього силабусу, також розміщені на Moodle чи будуть надані старості групи (за відсутності доступу до Moodle).</p> <p>Перевірка самостійної роботи буде проводитися у режимі тестування (26 тестів по 1 балу) на Moodle.</p> <p><i>Академічна доброчесність:</i> Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності у роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів обману (Кодекс академічної доброчесності Львівського національного університету імені Івана Франка).</p> <p><i>Відвідування занять</i> є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу, пройдуть тестування. Здобувачі освіти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. За поважної причини, яка підтверджена документально, студент зможе відпрацювати практичну роботу у відведений для цього час. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.</p>

	<p><i>Література.</i> Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем винятково в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p><i>Політика виставлення балів.</i> Враховуються усі бали, які студент отримав під час поточного контролю за сумою яких виставляють залік</p>
<p>Питання для модульного контролю</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Які основні етапи розвитку агробіотехнологій? 2. Яке значення агробіотехнологій для продовольчої безпеки світу? 3. Які основні напрями застосування біотехнологій в агросекторі? 4. Які відмінності між традиційними та біотехнологічними методами в аграрному виробництві? 5. Які групи мікроорганізмів найважливіші для ґрунтових біотехнологій? 6. Азотофіксувальні бактерії. Наведіть приклади. 7. Яке значення мають фосфатомобілізувальні мікроорганізми? 8. Які властивості повинні мати штами-продуценти для створення біопрепаратів? 9. Що таке біоконтроль та які мікроорганізми його забезпечують? 10. Яку роль відіграють мікробні консорціуми у ґрунті? 11. Що таке мікробіом ґрунту та які методи його дослідження? 12. Як впливає застосування біодобрив на родючість ґрунту? 13. Чому важливо зберігати біорізноманіття ґрунтових мікроорганізмів? 14. Які біотехнологічні методи застосовуються для відновлення деградованих ґрунтів? 15. Які переваги має мікроклональне розмноження? 16. Які етапи має культура тканин рослин <i>in vitro</i>? 17. Що таке соматоклональна варіабельність і яке її значення? 18. Які методи застосовують для збереження генофонду рослин? 19. У чому полягають переваги біотехнологічних методів селекції над традиційними? 20. Що таке ГМО та які методи їх створення? 21. У чому суть технології CRISPR/Cas9? 22. Які ризики і переваги використання трансгенних рослин?

	<p>23. Що таке маркер-асоційована селекція?</p> <p>24. Наведіть приклади ГМО-культур, поширених у світі.</p> <p>25. Які методи біотехнології застосовуються у тваринництві?</p> <p>26. У чому суть ембріотехнологій?</p> <p>27. Які перспективи має клонування тварин?</p> <p>28. Які біотехнологічні методи зберігання генетичних ресурсів тварин?</p> <p>29. Що таке клітинне м'ясо та яке його значення?</p> <p>30. Що таке біопестициди?</p> <p>31. Які переваги біофунгіцидів перед хімічними препаратами?</p> <p>32. Наведіть приклади ентомопатогенних грибів.</p> <p>33. Які бактерії застосовують для боротьби зі шкідниками?</p> <p>34. Як оцінюють ефективність біопрепаратів?</p> <p>35. Які біотехнології застосовуються у виробництві біостанолу?</p> <p>36. У чому полягає технологія біогазового виробництва?</p> <p>37. Що таке біополімери та які є приклади їх використання?</p> <p>38. Які переваги біоенергетики перед традиційними видами енергії?</p> <p>39. Які відходи агровиробництва можуть бути сировиною для біопалива?</p> <p>40. Що таке біобезпека та біозахист у агробіотехнологіях?</p> <p>41. Які міжнародні документи регламентують використання ГМО?</p> <p>42. Які екологічні ризики можуть виникати у разі застосування агробіотехнологій?</p> <p>43. Які сучасні інноваційні напрями агробіотехнологій ви знаєте?</p> <p>44. Які перспективи розвитку агробіотехнологій в Україні?</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу

Таблиця 1

№	Тема занять	Форма заняття, тривалість, год	Термін виконання
1.	Вступ до агробіотехнології: предмет, завдання, історія розвитку. Роль біотехнологій у	Лекція, 2	1 тиждень

	сучасному аграрному виробництві та продовольчій безпеці		
	Роль агробіотехнології у сучасному сільському господарстві та харчовій промисловості	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	
2.	Ґрунт як біотехнологічна система: мікробні консорціуми та їхні функції	Лекція, 2	2 тиждень
	Ґрунтові мікроорганізми як основа біотехнологічних процесів у агросфері. Фітопатогенні мікроорганізми: діагностика, ідентифікація та біоконтроль	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	
3.	Мікробні біотехнології в агросекторі: біодобрива, біопрепарати, біоконтроль	Лекція, 2	2 тиждень
	Мікробні біопрепарати для підвищення родючості ґрунтів та захисту рослин	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	
4.	Біотехнології в рослинництві: тканинні культури, мікроклональне розмноження	Лекція, 2	4 тиждень
	Практичні прийоми роботи з культурами рослинних тканин	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	
5.	Генетично модифіковані рослини: методи створення та перспективи використання	Лекція, 2	5 тиждень
	Трансгенні рослини: перспективи використання та біобезпекові аспекти. Методи виявлення ГМО у продуктах і насінневому матеріалі	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	
6.	Біотехнології у селекції рослин: маркер-асоційована селекція, геномне редагування	Лекція, 2	6 тиждень
	Аналіз успішних прикладів використання геномного редагування (наприклад, стійкість до посухи чи шкідників)	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	
7.	Біотехнології у тваринництві: ембріотехнології, штучне запліднення, клонування	Лекція, 2	7 тиждень
	Біотехнології у тваринництві: мікроскопія ембріонів, оцінка якості сперми. Екскурсія в Інститут біології тварин НААН України	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	

8.	Агробіотехнології у захисті рослин: біопестициди, вірусні та бактеріальні антагоністи	лекція, 2	8 тиждень
	Біологічний чи хімічний захист? Вибір майбутнього сільського господарства (командні дебати)	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	
9.	Використання ентомопатогенних мікроорганізмів у біологічному захисті	лекція, 2	9 тиждень
	Практичні прийоми роботи з ентомопатогенними грибами та бактеріями	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	
10.	Біотехнології переробки аграрної сировини: біоетанол, біогаз, біополімери	лекція, 2	10 тиждень
	Лабораторне моделювання процесу отримання біоетанолу	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	
11.	Агробіотехнології та сталий розвиток: екологічні та етичні аспекти	лекція, 2	11 тиждень
	Агробіотехнологія та екологія: шляхи зменшення антропогенного навантаження на довкілля	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	
12.	Сучасні методи молекулярної біології в агробіотехнологіях (CRISPR, трансгенез)	лекція, 2	12 тиждень
	Сучасні методи генної інженерії та CRISPR-технології в агросекторі	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	
13.	Інноваційні напрямки агробіотехнологій: вертикальні ферми, клітинне м'ясо, синтетична біологія	лекція, 2	13 тиждень
	Перспективи розвитку агробіотехнологій: виклики продовольчої безпеки у XXI столітті	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	
14.	Агробіотехнології та їхня роль у відновленні пошкоджених внаслідок воєнних дій ґрунтів	лекція, 2	14 тиждень
	Правові та етичні аспекти використання агробіотехнологій	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	
15.	Дослідження колективу кафедри мікробіології зі створення мікробних препаратів для покращення родючості ґрунтів	лекція, 2	15 тиждень

	Модульний контроль за питаннями з розділу «Модульний контроль»	практичне заняття, 2 самостійна робота, 11	
16.	Перспективи розвитку агробіотехнологій в Україні та світі	лекція, 2	16 тиждень
	Теєстування для перевірки самостійної роботи на Moodle дисципліни	практичне заняття, 2 самостійна робота, 7	

Автор: завідувачка кафедри мікробіології, проф. Світлана ГНАТУШ

«Погоджено»
Голова методичної ради
біологічного факультету
Віталій ГОНЧАРЕНКО
 10.02.2025 2025 р.

Гарант ОПП
Віктор ФЕДОРЕНКО
10.02. 2025 р.